

інтегративний, діяльнісний, особистісно зорієнтований, партисипативно-інтерактивний, системний, синергетичний, суб'єктний, аксіологічний, ресурсний), реалізація провідних положень яких забезпечить ефективність вивчення питань індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Цілісність вивчення проблеми індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на теоретичному рівні зумовлюється чітко сформульованими завданнями дослідження, котрі передбачають дослідження стану індивідуалізації навчання в закладах загальної середньої освіти як дидактичної проблеми; виявлення тенденцій трансформації форм, методів і засобів індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; теоретичне обґрунтування дидактичних засад (концепція, методологія, дидактичні умови) індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; створення діагностувального інструментарію для вивчення рівня сформованості наскрізних умінь, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти (2020), і виявлення дидактичного потенціалу індивідуалізації навчання щодо активації їхнього розвитку; підготовку методичних рекомендацій (для вчителів закладів загальної середньої освіти) щодо розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учня на основі реалізації психолого-дидактичного алгоритму урахування його індивідуально-типологічних особливостей; конструктивне обґрунтування технології розроблення індивідуальної освітньої траєкторії учня (початкової школи, базової школи, профільної старшої школи); розроблення, теоретичне обґрунтування та експериментальну апробацію дидактичних моделей індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Отже, на аналітико-інформаційному етапі розпочато: дослідження стану індивідуалізації навчання в закладах загальної середньої освіти як дидактичної проблеми; визначення дидактичного потенціалу індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти щодо забезпечення якості освіти, яку набувають її здобувачі на етапі початкової, базової та старшої профільної школи.

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

*Н.О. Арістова,
доктор педагогічних наук, професор*

На основі узагальнення результатів аналізу педагогічної, психологічної, філософської, соціологічної літератури з проблеми індивідуалізації навчання в

умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти було визначено сукупність методологічних підходів, реалізація положень яких має стати методологічною основою вивчення досліджуваної проблеми. Провідними методологічними підходами визнано компетентнісний та індивідуальний. До комплексу супідрядних методологічних підходів включено: диференційований, інтегративний, діяльнісний, особистісно зорієнтований, партисипативно-інтерактивний, системний, синергетичний, суб'єктний, аксіологічний, ресурсний.

Було визначено сукупність методів дослідження, які гіпотетично можуть бути застосовані на всіх етапах дослідження (аналітико-інформаційному, теоретико-моделювальному, узагальнювально-впроваджувальному), а саме:

- **теоретичні:** аналіз і синтез змістових компонентів нормативно-правової бази функціонування і розвитку системи освіти, психологічної, педагогічної і методичної літератури, дисертаційних досліджень, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на різних ланках освіти; теоретичне моделювання і прогностика;

- **емпіричні:** обсерваційні (педагогічне спостереження); експериментальні (педагогічний експеримент у логічній послідовності його констатувального, формувального, контрольного етапів); праксиметричні (вивчення, аналіз та узагальнення масової практики навчання у закладах загальної середньої освіти, результатів діяльності учнів); психодіагностичні (констатувальні зрізи, анкетування, бесіди, інтерв'ювання, опитування, виконання діагностичних завдань); моніторинг накопичуваних даних науково-соціальної взаємодії засобами веб-сайту відділу дидактики, Форуму відділу дидактики, сторінки відділу і його наукових співробітників у Facebook, їх аналіз та узагальнення); статистичне оброблення даних: застосування методів математичної статистики у процесі опрацювання емпіричних даних; порівняння результатів кількісного і якісного аналізу здобутих даних, ранжування здобутої інформації та ін.

Відповідно до мети дослідження, якою передбачено обґрунтування дидактичних засад та розроблення на їх основі дидактичних моделей індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, на аналітико-інформаційному етапі дослідження (2021 р.) було вивчено стан індивідуалізації навчання в закладах загальної середньої освіти (з акцентуацією на визначенні особливостей її реалізації в умовах змішаної форми організації освітнього процесу); визначено особливості організації дистанційної форми навчання в умовах пандемії та особливості змішаного навчання як результату поєднання очної та дистанційної форм організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти на основі використання розроблених авторських опитувальників для проведення аналітико-діагностувальних зрізів щодо вивчення стану індивідуалізації навчання в закладах загальної середньої освіти (для керівників закладів загальної середньої освіти, учителів, батьків, учнів старшої профільної школи) (Н. О. Арістова, О. В. Малихін, О. М. Топузов).

Систематизовано сучасні наукові підходи до вивчення проблеми індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу

в закладах загальної середньої освіти та визначено дидактичний потенціал індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти щодо забезпечення якості освіти у старшій профільній школі (Н. О. Арістова, О. В. Малихін, О. М. Топузов).

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ

*С.В. Алексеева,
доктор педагогічних наук*

Дидактичні засади індивідуалізації навчання в профільній школі ґрунтуються на концептуальних наукових положеннях педагогіки, психології, теорії творчості, закономірностях профільного навчання, принципах організації освітнього процесу, реалізації особистісного потенціалу старшокласників, з урахуванням їх здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей та досвіду, гуманістичної спрямованості навчання, становленні цілісної особистості, її самобутності та індивідуальності, формування загальнолюдських і професійних цінностей, усвідомлених кар'єрних орієнтацій, компетентностей, м'яких універсальних навичок, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві й побудові професійної кар'єри.

Освітній процес в профільній школі це інтеграція загальноосвітньої (навчання за Державним стандартом), профільної підготовки учнів (реалізує навчання за конкретним профілем, передбачає розширене й поглиблене, професійно зорієнтоване вивчення споріднених предметів), а також професійної орієнтації (логічно узгодженої програми, орієнтованої на успішне професійне самовизначення старшокласників), з формуванням готовності до професійної кар'єри (варіативний курс, орієнтований на формування загальних та спеціальних практичних умінь і навичок, необхідних для побудови професійної кар'єри, розширення світогляду, ціннісного ставлення до майбутньої професійної реалізації).

Слід акцентувати увагу на тому, що індивідуалізація навчання в профільній школі реалізує індивідуальну освітню траєкторію старшокласників, яка є комплексною, інтегративною, науково обґрунтованою системою, що складається зі функційно-структурних компонентів: концептуального (визначає мету, методологічне підґрунтя та принципи); змістового (становить систему знань для успішної самореалізації у суспільстві, професійного самовизначення, формування їх світогляду, набуття соціального досвіду, підготовку до суспільного життя і професійної діяльності); процесуально-координуючого (характеризує етапи реалізації, методи, форми, засоби навчання), контрольно-регулюючого (спрямований на результативність та ефективність функціонування, внесення оптимальних корективів в освітній процес).

Забезпечення умов якісної освіти старшокласників визначається належним науково-методичним супроводом, створенням нового покоління навчальних планів, програм, підручників і посібників, що орієнтовані на сучасних «цифрових» учнів, з абсолютно новим типом мислення, мультизадачністю,